

Předmluva

Chrétomatie starořeckých nářečních nápisů je po knihách *Písmo a jazyk mykénské řečtiny*, Brno 2007, a *Dialekty klasické řečtiny*, Brno 2009, třetím monografickým výstupem volné řady mých česky psaných publikací o starořeckých dialektech. Je to výběr 173 řeckých nápisných textů, zabírající spektrum cca 30 lokálních řeckých dialektů – nejdříve z Knóssu, Mykén, Tíryntu, Pylu a Théb aj. (v 2. tis. př. Kr.) – a poté z Athén, Korinta, Sparty, Olympie, Delf či Míléta a mnoha dalších obcí evropského pevninského, ostrovního i maloasijského Řecka, jakož i z řeckých osad v Černomoří a v celém Středomoří až po ostrov Kypr, do Egypta a Libye, na Sicílii i do Itálie, ba až daleko na západ do Gallie a Hispánie – a to vše v rozsáhlém časovém rozmezí od 2. poloviny 2. tisíciletí př. Kr. až do počátečních století našeho letopočtu.

Tato chrétomatie byla sepsána na jedné straně pro zájemce o řeckou historii, topografii, příp. o rozmanité starořecké společensko-civilizační realie, má však na druhé straně za cíl poskytnout čtenáři orientovanému lingvisticky rovněž i důkladnější pohled do tajů starořecké nářeční gramatiky. Ta může v některých jednotlivostech prezentovat řecké texty v podobě dosti odchylné od klasické řečtiny, i zde nám ovšem komplexnější pohled na kteroukoli starořeckou nářeční ukázkou záhy bezpečně odhalí její zřetelný řecký jazykový charakter. Pro přesnější porozumění excerpovaným textům konkrétně vždy poslouží náš připojený český překlad, příp. gramatické výklady v poznámce, obsahující zpravidla srovnání s paralelními formami attickými. Navíc je do chrétomatie zařazeno několik vybraných básní z okruhu lesbických lyriků Alkaia a Sapfy.

Takovýto výběr starořeckých nářečních nápisů i s jejich českými překlady vychází v češtině poprvé; jiné jazyky už podobné monografie mají. Za téměř nedostižný vzor pokládám v tomto směru 2. vydání anglicky psaného díla *Greek Dialects* od C. D. Bucka (Chicago 1955), obsahující řeckou nářeční gramatiku a výběr 120 nápisných textů, jen v omezené míře s anglickými překlady. Proti Buckovi navíc jsem do své monografie začlenil již ukázky vybraných textů v mykénské řečtině (jež byla rozluštna v r. 1952), příp. několik textů z Buchnerova objevu velmi starého korpusu řeckých nářečních textů z ostrova Ischie (s prvními nálezy rovněž z r. 1952), ale i mnohé další texty, v 1. pol. 50. let 20. století ještě neznámé, anebo málo známé. Z dalších obdobných cizojazyčných souborů odkazují na dvě nejnovější chrétomatie: I. M. Egea, *Documenta selecta ad historiam linguae Graecae inlustrandam*, Salamanca 1988 (93 nápisných a 31 literárních textů), a L. Bottin, *Testi greci dialettali*, Padova 2000 (60 nápisných textů). Zároveň se v současné době v Řecku připravuje rozsáhlá dvojsvazková práce *Ancient Greek Dialects*, na níž se podíli více než dvacítka světových odborníků, pracujících v oboru starořecké dialektologie, a která má v dohledné době vyjít péčí Chr. Tzitzilise, G. Papanastasiou a A. Bartoňka v rámci nadace M. Triandafyllidise na Aristotelově univerzitě v Soluni.

Předkládaná monografie byla připravena do tisku v rámci výzkumné činnosti Střediska pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází jazyků moderních při Ústavu klasických studií na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity pod vedením doc. PhDr. Daši Bartoňkové, CSc., v grafické úpravě Mgr. Tomáše Hlavičky a za pomoci pracovníků tohoto střediska Zdeňka Kubíka, Mgr. Markéty Melounové, Mgr. Ilony Müllerové, Mgr. Petry Polákové, Jiřího Roztočila, Mgr. Lenky Véghové, Mgr. Anny Žákové a Mgr. Marie Žákové. Těm všem za tuto spolupráci srdečně děkuji.

V Brně dne 29. října 2011.

Antonín Bartoněk